

Студент 4 курсу
факультету економічної інформатики ХНЕУ

ПОПИТ ТА ПРОПОЗИЦІЯ НА РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Анотація. Розглянуто поточну кон'юнктуру українського ринку праці, ефективну зайнятість, робочу силу, гостроту проблеми дефіциту трудових ресурсів і теоретичні засади функціонування ринку праці в Україні, пропозиції щодо вдосконалення механізму його регулювання.

Аннотация. Рассмотрены текущая конъюнктура украинского рынка труда, эффективная занятость, рабочая сила, острота проблемы дефицита трудовых ресурсов и теоретические основы функционирования рынка труда в Украине, предложения по совершенствованию механизма его регулирования.

Annotation. The paper discusses the current situation on the Ukrainian labor market, effective employment, labor force, the problem of lack of labor resources and theoretical principles of labor market functioning in Ukraine, suggestions on improving the mechanism of its regulation.

Ключові слова: праця, робоча сила, ринок праці, кон'юнктура ринку, попит на ринку праці, пропозиція на ринку праці.

Праця – це найважливіша якісна характеристика будь-якого виробничого процесу. Від якості праці залежать якість виробленої продукції і, як наслідок, попит на неї. Це особливо важливо, коли фірма веде нецінову конкурентну боротьбу. Таким чином, праця – це визначальний фактор виробництва, оскільки за допомогою нього відбувається якісне злиття основних фондів підприємства (обладнання, технологій) і оборотних коштів (сировини, різних матеріалів).

Робоча сила – специфічний товар, фактор виробництва, що бере участь безпосередньо в процесі створення нових товарів і послуг для задоволення потреб економічних суб'єктів.

Таким чином, у будь-якій країні важливою проблемою є збільшення трудових ресурсів. Для цього держава як вищий орган влади інвестує, субсидіює і заохочує трудову діяльність.

Стосовно попиту та пропозиції на ринку праці слід виділити роботи таких науковців, як: Гуртов В. А. [1], Жукевич Г. В. [2], Парикова Н. В. [3]. Основними напрямками таких досліджень є аналіз попиту та пропозиції на ринку праці, вивчення факторів, що впливають на попит та пропозицію на ринку праці, вивчення і розробка методів дослідження попиту та пропозиції на ринку праці в Україні.

Відтак у якості головної мети даної роботи доцільно виділити розгляд попиту та пропозиції на ринку праці України.

Ринок праці як система упорядкованих взаємовідносин між агентами попиту на робочу силу та її пропозиції є невід'ємною частиною економічного простору країни і природним чином залежить від динаміки його розвитку і змін у його структурі. Тому під час аналізу і прогнозування динаміки зайнятості та ринку праці необхідно враховувати вплив демографічних та макроекономічних факторів. Необхідність повернення на траєкторію стійкого економічного зростання особливо гостро ставить проблеми узгодженого розвитку основних факторів виробництва. Їх вирішення має бути спрямоване на забезпечення ефективної зайнятості населення країни та її регіонів. Ефективна зайнятість означає відповідність між попитом на робочу силу з боку виробництва та її пропозицією, раціональне використання праці, узгодженість процесів формування зайнятості та її структур з демографічним розвитком, вдосконалення системи підготовки та перепідготовки кадрів.

Поточна кон'юнктура українського ринку праці характеризується диспропорціями у співвідношенні попиту і пропозиції праці, які мають застійний характер, що стримує рух працівників між підприємствами, галузями й секторами економіки.

Законодавчі норми та економічні програми створюють основу для більш повної та цивілізованої взаємодії і взаємозв'язку попиту та пропозиції як реакції на інформацію щодо ринкової ціни праці і конкуренцію.

Таким чином, кон'юнктура ринку праці – співвідношення попиту і пропозиції робочої сили, що визначає ставки заробітної плати на конкретні види трудової діяльності та рівень зайнятості.

Майбутнє українського ринку праці значною мірою визначається станом локальних (регіональних, галузевих, професійних) ринків робочої сили. Без вирішення виниклих на регіональному рівні завдань неможливо досягти довготривалої розрядки на загальноукраїнському ринку праці в цілому. З іншого боку, за всієї схожості проблем, що виникають у сфері зайнятості, існує помітна регіональна специфіка, для врахування якої необхідне подібне дослідження процесів, що відбуваються на регіональному ринку праці.

Попит на працю формується під впливом основних макроекономічних факторів і тенденцій. Чисельність зайнятих кількісно характеризує задоволений попит на працю і, спільно з об'ємом вакантних робочих місць (поточний попит), відображає сукупний попит економіки на працю. Останній і його територіальна та галузева (за КВЕД) структура визначаються, перш за все, обсягами виробництва та інвестицій в основний капітал, оскільки останні створюють нові робочі місця.

Пропозиція праці відображає готовність працівників продавати послуги своєї праці за наявну на ринку

та безробітні, відповідно), і її структури (територіальної, галузевої (за КВЕД), професійно-кваліфікаційної (за видами занять), освітньої) безпосередній вплив мають демографічні тенденції, політика в галузі доходів і заробітної плати, якість трудового потенціалу.

Пом'якшенню гостроти проблеми дефіциту трудових ресурсів будуть сприяти: вирішення структурних проблем зайнятості та ринку праці, підвищення економічної активності населення, зростання продуктивності праці, внутрішня і зовнішня (імміграція) міграція.

Теоретичний аналіз і узагальнення практики функціонування ринку праці в Україні дає змогу виділити такі положення й висунути пропозиції щодо вдосконалення механізму його регулювання:

1. Причиною невідповідності попиту та пропозицій робочої сили є, по-перше, відсутність науково обґрунтованого прогнозу потреби в робочій силі, по-друге, відсутність добре налаштованих зв'язків галузей економіки (підприємств і організацій) із навчальними закладами, які готують кадри. Виникає суперечність між пропозицією людей з відповідною професією, спеціальністю в конкретній роботі та потребою ринку праці в робочій силі.

2. Одним із найбільш оптимальних шляхів регулювання ринку праці є реалістична оцінка його стану, особливостей, спостереження процесів і чинників, які мають усталений характер, виявлення залежностей між економічними, соціально-економічними показниками та зайнятістю. Вихідною базою для формування такої системи повинні стати наукові концепції прогнозування розвитку ринку праці.

3. Об'єктивна реальність потребує передбачення в програмах зайнятості сучасних методологічних розробок щодо механізму узгодження цілей та завдань політики зайнятості з іншими напрямами соціально-економічного розвитку; системи показників, за якими оцінюється ситуація на ринку праці та визначається ступінь його напруженості; системи показників ефективності програм сприяння зайнятості; методичних рекомендацій з питань створення галузевих програм зайнятості з урахуванням перспектив виходу галузей із кризи.

4. Соціальний захист населення країни передбачений тільки для незайнятих (ст. 11 Закону "Про зайнятість населення") і знаходиться на низькому рівні. Не вирішено проблеми страхування у зв'язку з безробіттям і медичним страхуванням, які використовуються в країнах із ринковою економікою. Бажано було б запровадити механізм страхування безробіття, який би поєднував принцип солідарності із нагромадженням певної частини внесків на індивідуальних рахунках платників.

5. Органи державної влади на ринку праці України, виходячи з національного інтересу, можуть забезпечити сприятливі умови для масового входження маркетингу в практику регулювання попиту і пропозиції робочої сили шляхом поліпшення інформаційного забезпечення ринку, маркетингової підтримки незайнятого населення, стимулювання розвитку підприємництва, вдосконалення законодавчої та нормативної бази функціонування ринку праці.

За останній час в Україні проведено низку важливих заходів прикладного характеру, які спрямовані на розвиток ринку праці, становлення механізмів його функціонування, здатних забезпечити проведення гнучкої політики у сфері зайнятості. З цією метою ухвалено пакет законодавчих і нормативних документів, створено мережу державних служб зайнятості, закладено підвалини для формування механізму соціального захисту тимчасово непрацюючого населення. Але деякі заходи потребують адаптації до існуючих економічних умов перехідного періоду.

У роботі використано законодавчі й нормативні акти, матеріали Держкомстату України, міжнародних організацій, статистичну інформацію міністерств і відомств, монографії, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених.

Наук. керівн. Гриневич Л. В.

Література: 1. Гуртов В. А. Структура занятого населения в соответствии с уровнем образования и занятиями / В. А. Гуртов, А. Л. Кекконен // Человек и труд. – 2011. – № 5. – С. 43–45. 2. Жукевич Г. В. Новые количественные оценки спроса и предложения на современном рынке труда : монография / Г. В. Жукевич, С. В. Сигова. – М. : Изд. "Проспект", 2011. – С. 114–123. 3. Парикова Н. В. Структура обеспечения регионального дополнительного спроса на квалифицированные кадры (региональный аспект) / Н. В. Парикова // Социально-трудовая сфера и занятость населения: состояние, проблемы, инновации : сб. материалов Международной научно-практической конференции (28 – 29 апреля 2011 г.). – Краснодар, 2011. – С. 322–325. 4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/>.